

Mae'n bwy Sig
trafod temladau

Tyfua a ddesgu
gyda'n gilydd

Bydd wch
yn garedig

Rhaid trin Pobl
fel hoffech cael
Eich ffrwm.

Os Mad Oes
hegi, gennyh
ddwedd ddaud
dym' ddiwch
Rhywbeth
dym' ddiwch

Dywed wch
wrth yr athrawon

Bydd wch
fel Joy

COPIE
a
LON

Cyngor Sir
CEREDIGION
County Council

**Canllawiau ar gyfer Polisi Gwrth-fwlio
Ceredigion
Hawliau, Parch, Cydraddoldeb**

CYFLWYNIAD

Mae Polisi Gwrth-fwlio ein hysgol wedi ei ddatblygu er mwyn rhoi'r wybodaeth berthnasol i alluogi ein plant a'n staff i fynd i'r afael â bwlio. Mae'r polisi gwrth-fwlio hwn yn adlewyrchu'r canllawiau presennol a gynhyrchwyd gan Lywodraeth Cymru ym mis Tachwedd 2019 ac fe'i datblygwyd mewn ymgynghoriad llawn â staff, dysgwyr, rhieni/gofalwyr a llywodraethwyr yr ysgol.

Mae bwlio yn un o'r prif faterion y mae plant a phobl ifanc yn mynegi pryder yn eu cylch. Mae ein hysgol yn datgan hawl pob plentyn i fod yn ddiogel er mwyn dysgu, datblygu perthnasau iach a chyflawni ei orau. Er mwyn i hyn ddigwydd, mae'n bwysig atal a herio pob ffurf ar fwlio. Y weledigaeth ar gyfer ein hysgol yw 'Tyfu a Dysgu Gyda'n Gilydd.'

Rhaid diogelu'r sawl sy'n cael eu targedu (h.y. y dioddefwyr) a rhaid helpu'r tramgwyddwyr (y bwllis) i newid eu hymddygiad a chael y cyfle i ddelio ag unrhyw anghenion emosiynol sydd wrth wraidd eu hymddygiad. Dylid trefnu cymorth penodol ar gyfer y mwyaf bregus, gan gynnwys y sawl â nodweddion gwarchoddedig ac anghenion ychwanegol.

Mae bwlio ar-lein drwy gyfrwng technoleg wedi ei nodi'n bryder cynyddol yn fyd-eang, yn genedlaethol ac yn lleol, ac mae'n her gynyddol sy'n elwa o waith partneriaeth ehangach – yn enwedig mewn cydweithrediad gyda'r heddlu.

PAM CAEL POLISI A CHANLLAWIAU GWRTH-FWLIO?

Mae'r ddeddfwriaeth ganlynol yn gymwys i holl ysgolion Cymru ac yn anelu at amddiffyn hawliau plant a phobl ifanc i'w galluogi i fyw bywyd sy'n rhydd rhag camdriniaeth a niwed, gan gynnwys bwlio. Mae ein polisïau yn glynu wrth y ddeddfwriaeth ganlynol:

- Mesur Hawliau Plant a Phobl Ifanc (Cymru) 2011
- Deddf Cydraddoldeb 2010 – Mae pennod 1 rhan 6 y Ddeddf yn gwahardd gwahaniaethu, aflonyddu ac erledigaeth mewn ysgolion.
- Mesur Teithio gan Ddysgwyr (Cymru) 2008
- Deddf Addysg ac Arolygiadau 2006 – mae'r ddeddf hon yn ei gwneud yn ofynnol i ysgolion fod â pholisïau sy'n hybu ymddygiad da, ac yn benodol, polisïau sy'n rhwystro pob dull o fwlio ymysg disgyblion. Mae'r ddeddf hefyd yn rhoi awdurdod i benaethiaid osod sancsiynau disgyblu am ymddygiad amhriodol.
- Deddf Plant 2004 – mae'r ddeddf hon yn ei gwneud yn ofynnol i awdurdod lleol hybu cydweithio rhyngddo ac amryw gyrrff ac unigolion eraill, gyda golwg ar wella llesiant plant yn yr ardal, o safbwynt addysg, hyfforddiant a hamdden.
- Deddf Addysg 2002 – mae'r ddeddf hon yn ei gwneud yn ofynnol i ysgolion fod â gweithdrefn gwyno. Mae hyn yn arbennig o bwysig i rieni a gofalwyr sy'n teimlo nad yw eu hysgol wedi delio'n ddigonol ag achos o fwlio.
- Deddf Hawliau Dynol 1998 – mae'r ddeddf hon yn ei gwneud yn ofynnol i ysgolion fod â pholisïau sy'n cydymffurfio â'r Ddeddf, yn arbennig, Rhan 1 Adran 1 o'r Ddeddf sy'n nodi na ddylai unrhyw un fod yn agored i artaith na thriniaeth neu gosb annynol neu ddiraddiol.
- Deddf Addysg 1996 – mae rhan 4 y Ddeddf hon yn darparu ar gyfer plant ag anghenion addysgol arbennig.
- Confensiwn y Cenhedloedd Unedig ar Hawliau'r Plentyn a Chonfensiwn y Cenhedloedd Unedig ar Hawliau Pobl ag Anableddau
- Amcanion Cynllun Cydraddoldeb Strategol Ceredigion 2014 – 18 (2.2)
- Ddedfwriaeth Droseddol sy'n cynnwys: Deddf Cyfathrebu Maleisus 1988, Deddf Diogelu rhag

Aflonyddu 1997, Deddf Gwrthderfysgaeth a Diogelwch 2015.

DEDDF CYDRADDOLDEB 2010

Dan Ddeddf Cydraddoldeb mae gan awdurdodau lleol a chyrff cyhoeddus eraill, gan gynnwys ysgolion, ddyletswydd gyfreithiol i fodloni gofynion Dyletswydd Cydraddoldeb y Sector Cyhoeddus i:

- Ddileu gwahaniaethu anghyfreithlon, aflonyddu ac erledigaeth ac unrhyw ymddygiad arall a waherddir gan y Ddeddf
- Hyrwyddo cydraddoldeb cyfleoedd rhwng pobl sy'n rhannu nodwedd warchoddedig berthnasol a'r rhai hynny nad ydynt yn rhannu'r nodwedd honno
- Meithrin perthynas dda rhwng pobl sy'n rhannu nodwedd warchoddedig berthnasol a'r rhai hynny nad ydynt yn rhannu'r nodwedd honno
- Mae bwlio sy'n gysylltiedig â rhagfarn yn golygu gelyniaeth tuag at bobl â nodweddion gwarchoddedig a ddiogelir yn ôl Deddf Cydraddoldeb 2010. Mae pobl o'r fath yn cynnwys y sawl sydd ag anableddau neu anghenion addysgol arbennig, pobl y mae eu hethnigrwydd, eu hil, eu hedrychiad neu eu treftadaeth yn wahanol i'r rhai hynny sy'n ymroi i ymddygiad sy'n gysylltiedig â rhagfarn; pobl o'r rhyw arall, pobl sy'n lesbiaid, yn hoyw neu'n ddeurywiol; neu bobl sy'n cwestiynu eu rhyw neu sy'n drawsrywiol.

Y DYLETWSYDDAU PENODOL YNG NGHYMURU

Mae gan sefydliadau'r sector cyhoeddus yng Nghymru, gan gynnwys awdurdodau lleol ac ysgolion, ddyletswyddau cyfreithiol hefyd a amlinellir yn Neddf Cydraddoldeb 2010 (Cymru) rheoliadau 2011, sef:

- Cyhoeddi Cynllun Cydraddoldeb Strategol ac amcanion cydraddoldeb bob pedair blynedd;
- Cynnal gweithgareddau ymgysylltu ac ymwneud ar gyfer grwpiau â 'nodweddion gwarchoddedig';
- Sicrhau bod mynediad at yr holl ddogfennau a gyhoeddwyd;
- Asesu effaith y polisïau a'r cynlluniau perthnasol;
- Hyfforddi a chasglu gwybodaeth am gyflogaeth;
- Hybu gwybodaeth a dealltwriaeth o'r Ddeddf Cydraddoldeb ar draws y sefydliad;
- Mynd i'r afael â gwahaniaethau annheg o ran cyflogau;
- Defnyddio arferion caffael i gyfrannu at y broses o gyflawni amcanion cydraddoldeb; ac
- Adolygu cynnydd wrth weithredu'r Cynllun Cydraddoldeb Strategol a chamau gweithredu cysylltiedig.

Am wybodaeth bellach a manylion ynghylch Dyletswydd Cydraddoldeb y Sector Cyhoeddus yng Nghymru – Addysg ac Ysgolion, ewch i:

www.wlga.gov.uk/equalities-publications/briefing-on-public-sector-equality-duties-in-wales-education-and-schools

YR HYN A YSTYRIR YN FWLIO A'R HYN NAD YW'N CAEL EI YSTYRIED YN FWLIO?

Nid oes diffiniad cyfreithiol o fwlio ond mae canllawiau Llywodraeth Cymru yn ei ddiffinio fel a ganlyn:

'Ymddygiad gan unigolyn neu grŵp, a ailadroddir dros gyfnod, gyda'r bwriad o niweidio rhywun arall, naill ai'n gorfforol neu'n emosiynol.'

"Ymddygiad niweidiol/israddiol sydd

- *yn fwriadol*
- *yn cael ei ailadrodd*
- *wedi ei dargedu at unigolyn llai pwerus"*

Caiff bwlio ei fynegi drwy gyfrwng amrywiaeth o ymddygiadau niweidiol; gall ddigwydd wyneb-yn-wyneb neu yn yr amgylchedd digidol. Gall unigolyn neu grŵp fwlio, ond bydd fel arfer yn digwydd o flaen cynulleidfa er mwyn pwysleisio grym neu boblogrwydd. Gall gynnwys elfen o gyfrinachedd i sicrhau nad yw oedolion yn ymwybodol ohono. Mae bwlio'n digwydd yn fwriadol, mae'n digwydd fwy nag unwaith ac mae wedi ei anelu at rywun, gan adael yr unigolyn hwnnw'n teimlo'n analluog i wneud dim i'w atal.

Mae sawl math o fwlio, gan gynnwys y mathau a restrir isod:

corfforol – cicio, baglu neu wthio rhywun, anafu rhywun, difrodi ei eiddo neu wneud ystumiau i godi braw ar rywun

- **geiriol** – gwawdio a galw enwau, sarhau, bygwth, bychanu neu godi braw
- **emosiynol** – ymddygiad sydd wedi'i fwriadu i ynysu neu niweidio rhywun neu godi cywilydd arno
- **anuniongyrchol** – gweithredoedd cyfrwys neu lechwraidd sy'n digwydd y tu ôl i gefn y targed neu drwy ledw sion
- **ar-lein** – defnyddio unrhyw fath o ddulliau technolegol, ffonau symudol, rhwydweithiau cymdeithasol, gemau, ystafelloedd sgwrsio, fforymau neu apiau i fwlio drwy gyfrwng negeseuon testun, negeseuon, delweddau neu fideo
- **niweidio perthnasoedd** – bwlio sy'n ceisio gwneud niwed i berthnasoedd neu statws cymdeithasol y targed: annog ei ffrindiau i droi cefn arno, elwa ar anghenion addysgol arbennig (AAA) neu salwch tymor hir unigolyn, targedu statws cymdeithasol ei deulu, ynysu neu godi cywilydd ar rywun yn fwriadol neu achosi helynt yn fwriadol i rywun
- **rhywiol** – cyffwrdd digroeso, bygythiadau, sylwadau a jôcs neu ensyniadau. Gall hyn hefyd gynnwys yr arfer o fynnu arian neu ffafrau rhywiol, yr hyn a elwir yn 'bornograffi dial' ac unrhyw gamddefnydd o luniau personol a chignoeth o'r dysgwr a dargedir
- **cysylltiedig â rhagfarn** – bwlio dysgwr neu grŵp o ddysgwyr oherwydd rhagfarn. Gallai hyn fod yn gysylltiedig â stereoteipiau neu ragdybiaethau ynghylch hunaniaeth. Mae bwlio sy'n gysylltiedig â rhagfarn yn cynnwys y nodweddion gwarchoddedig. Gall rhagfarn ac mae rhagfarn hefyd yn ymestyn y tu hwnt i'r nodweddion gwarchoddedig a gall arwain at fwlio oherwydd amrywiaeth o resymau eraill megis statws cymdeithasol a chefnidir.

Er eu bod yn annerbyniol, nid yw rhai mathau o ymddygiad yn cael eu hystyried yn fwlio. Mae Llywodraeth Cymru yn disgwyl i'r achosion hyn gael eu trin yn unol â pholisi ymddygiad yr ysgol i

atal unrhyw bosibilrwydd o ddigwyddiad yn dwysáu ac yn datblygu'n achos o fwlio. *Cofiwch gyfeirio at Bolisi Ymddygiad Cadarnhaol eich Ysgol.*

Mae'r enghreifftiau canlynol yn achosion na fyddai fel arfer yn cael eu hystyried yn fwlio:

cweryl rhwng ffrindiau – fodd bynnag, gall cweryl rhwng ffrindiau waethygu a datblygu'n ymddygiad bwliaid oherwydd y ffaith bod gan gyn-ffrindiau wybodaeth fanwl am ofnau ei gilydd a'u teimladau ansicr. Bydd plant a phobl ifanc a dargedir gan gyn-ffrindiau yn teimlo'r brad hwnnw i'r byw, a byddant yn aml yn cael eu hynysu rhag eu grŵp blaenorol o ffrindiau

ymladd sy'n digwydd unwaith – mae Llywodraeth Cymru yn disgwyl i ysgolion fynd i'r afael â hyn yn unol â'u polisi ymddygiad, oni bydd yn rhan o batrwm o ymddygiad sy'n awgrymu bod unigolyn arall yn cael ei dargedu'n fwriadol

cweryl neu anghytundeb – fel rheol ni ystyrir cweryl neu anghytundeb rhwng dau blentyn neu ddau berson ifanc yn enghraifft o fwlio. Fodd bynnag, efallai bydd angen cymorth arnynt i ddysgu parchu safbwyntiau pobl eraill

ymosodiad corfforol sy'n digwydd unwaith – mae Llywodraeth Cymru yn disgwyl y caiff hynny ei atal ac y bydd ysgolion yn mynd i'r afael â hynny yn syth. Efallai y bydd yn briodol hefyd i'r heddlu ymyrryd mewn achosion o ymosodiadau corfforol

sylwadau sarhaus a chellwair – yn aml, bydd plant yn protestio trwy ddweud mai jôc neu gellwair oedd digwyddiad. Os bydd dau ffrind sydd â grym cyfartal yn cellwair â'i gilydd yn aml, ni ystyrir hynny'n fwlio. Os bydd un dysgwr yn defnyddio'r hyn mae'n honni sy'n gellwair i fychanu neu fygwth dysgwr arall sydd heb rym i atal hynny a bod y weithred honno yn codi ofn arno, mae'n debyg y bydd hynny'n croesi'r ffin rhwng cellwair a bwlio

trosedd gasineb sy'n digwydd unwaith – os na chaiff yr ymddygiad hwn ei ailadrodd, ni fydd fel arfer yn cael ei ystyried yn fwlio, ond bydd yn ymddygiad troseddol. Byddai Llywodraeth Cymru yn disgwyl i ysgolion fynd i'r afael â'r digwyddiad yn unol â'u polisi ymddygiad a pholisïau perthnasol eraill, megis polisi 'Prevent' yr ysgol. Dylai'r ysgol ofyn i'r heddlu ymyrryd, os yw'r ysgol yn ystyried bod angen gwneud hynny.

TROSEDD GASINEB

Diffinnir Trosedd Gasineb yn dramgwydd troseddol.....

Diffinnir Digwyddiad Casineb yn dramgwydd anhroseddol.....

Y mae'r targed (y dioddefwr) neu unrhyw unigolyn arall yn ei ganfod yn weithred a symbylwyd gan gasineb neu ragfarn a seiliwyd ar anabledd, hil, crefydd a chred, cyfeiriadedd rhywiol a thrawsrywedd gwirioneddol neu ganfyddedig unigolyn.

Yn syml, os targedir chi oherwydd pwy ydych neu pwy maen nhw'n meddwl ydych chi yn nhermau anabledd, hil, crefydd a chred, cyfeiriadedd rhywiol neu drawsrywedd yna mae hyn yn enghraifft o Drosedd Gasineb neu Ddigwyddiad Casineb. Mae troseddau casineb yn dramgwyddau troseddol difrifol, sy'n arwain at ddedfrydau cosb uwch. Pan dargedir rhywun oherwydd ei oedran neu'r dull o fyw y mae wedi ei ddewis (er enghraifft Goth), yna cofnodir hyn hefyd yn drosedd gasineb neu yn ddigwyddiad casineb, ond heb y lefel uwch o ddedfryd, er y byddai gwasanaethau cymorth yn dal ar gael.

'Troseddau cyfeillio' yw'r term a ddefnyddir pan fo rhywun wedi ei dargedu gan 'ffrindiau' honedig, oherwydd anabledd dysgu, fel rheol. Yn aml, cymerir mantais ar ddiodefswyr er mwyn cael eu harian, eu llety neu eu heiddo.

Gallai Trosedd Gasineb neu Ddigwyddiadau Casineb gynnwys y canlynol –

- Cam-drin geiriol
- Graffiti sarhaus
- Ymddygiad bygythiol
- Difrod i eiddo
- Ymosodiad
- Seiberfwlio
- Negeseuon testun, e-byst neu alwadau ffôn difriol
- Dwyn arian, pethau gwerthfawr neu eiddo oddi arnoch.

Rheolir y rhan fwyaf o ddigwyddiadau casineb o fewn ysgolion yn fwyaf effeithiol drwy gyfrwng y Polisi Gwrth-fwlio a thrwy ddull adferol. Gellir adrodd am Droseddau Casineb Difrifol fel yr amlinellir isod -

Gellir dweud wrth yr heddlu am Droseddau Casineb neu Ddigwyddiadau Casineb drwy ffonio'r rhif 101 neu 999 mewn argyfwng. Bydd pob un yn Nyfed Powys sy'n dioddef o ganlyniad i Drosedd Gasineb yn cael gwasanaeth Swyddog Cymorth sydd wedi ei hyfforddi'n benodol ym maes Troseddau Casineb.

Gellir adrodd am droseddau casineb neu ddigwyddiadau casineb i Ganolfan Genedlaethol Swyddogol ar gyfer rhoi Cymorth ac Adrodd am Droseddau Casineb yng Nghymru. Gwasanaeth adrodd a chymorth cyfrinachol yw hwn sy'n cael ei redeg gan y Gwasanaeth Cymorth i Dioddefwyr.

SUT FYDDWN NI'N CODI YMWHYBYDDIAETH O FWLIO A SUT YDYM NI'N YMGORFFORI GWAITH GWRTH-FWLIO YNG NGHWRICWLWM EIN HYSGOL?

Paragraff enghreifftiol:

Yn Ysgol rhydpennau mae codi ymwybyddiaeth o faterion sy'n gysylltiedig â bwlio yn rhan o'n rhaglen wasanaethau dymhorol, a hefyd yn rhan o'n sesiynau lechyd a Llesiant penodol, a gynlluniwyd yn y map cwricwlwm tymhorol. Mae ein gwaith cwricwlwm yn cynnwys y rhaglenni/sesiynau canlynol:

- School Beat
- LGBTQ / Stonewall Cymru
- NSPCC – Cofia Ddweud. Cadwa'n Ddiogel
- Hafan Cymru – Sbectrwm
- Cymorth i Ferched Cymru – S.T.A.R
- Adnoddau HWB
- Wythnos gwrth-fwlio
- Ymgorffori sesiynau gwrth-fwlio o fewn ystod o feysydd dysgu e.e. Addysg Grefyddol, Drama, Hanes.

Nid ydym yn goddef unrhyw fath o fwlio ac mae hawl gan yr holl ddisgyblion sydd yn ein gofal i deimlo'n ddiogel ac i gael eu parchu, rhoddir ymwybyddiaeth iddynt o'n disgwyliadau

o ran ymddygiad a beth yw canlyniadau gweithredoedd o fwlio o fewn yr ysgol. Er enghraifft, gallai canlyniadau amlygu'u hunain fel a ganlyn:

- Amser allan. Tynnu'r disgybl o'r dosbarth neu o'r sefyllfa, nid yn gymaint fel cosb, ond yn hytrach yn amser pan allant fyfyrion am eu hymddygiad a meddwl yn aml am ddatrysiad
- Amddifadu rhag breintiau, gyda'r cyfle o wneud iawn am y drwg a wnaethpwyd
- Cynllun rheoli unigol i'r disgybl
- Ymwneud rhieni
- Cwrsela
- Gwahanu'r bwli oddi wrth y dioddefwr (e.e ei symud i ddosbarth arall)

GWEITHIO GYDA RHINI

Yn ein hysgol, rydym yn codi ymwybyddiaeth rhieni am faterion, polisïau a gweithdrefnau sy'n ymwneud â bwlio drwy gyfrwng y strategaethau canlynol:

- Cylchlythyron
- Wythnosau gwrth-fwlio
- Prosbectws yr ysgol
- Gwefan yr ysgol

BETH YW'R ARWYDDION A ALLAI AWGRYMU BOD PLENTYN NEU UNIGOLYN IFANC YN CAEL EI FWLIO?

Efallai y bydd plentyn yn dweud wrthy ch yn uniongyrchol ei fod yn cael ei fwlio, ond os nad yw'n dweud hynny, arwyddion eraill y gallech edrych amdanynt a allai awgrymu ei fod yn cael ei fwlio yw:

- Dillad neu fag ysgol wedi'u difrodi
- 'Colli' eiddo
- Anafiadau gweledol megis cytiau neu gleisiau
- Amharoddrwydd i fynd i'r ysgol neu i gymryd rhan mewn gweithgareddau grŵp yr oedd yn ymddiddori ynddynt cyn hyn
- Yn flinedig oherwydd anawsterau cysgu
- Newidiadau o ran ymddygiad
- Newidiadau amlwg yn ei hwyliau – newid i fod yn fewnblyg, yn ddigalon, yn grac, yn ddagreuol, yn ofidus neu'n anhapus
- Yr awydd i newid ei daith i'r ysgol/ei lwybr i'r ysgol neu amser ei daith i'r ysgol
- Yr awydd i newid ysgol.

SUT Y BYDDWN YN ATAL BWLIO YN EIN HYSGOL AC AR DEITHIAU I AC O'R YSGOL?

Byddwn yn llwyddo yn ein hymgyrch gwrth-fwlio drwy gymryd ymagwedd ysgol gyfan i fynd i'r afael â'r mater hwn. Mae hyn yn cynnwys y strategaethau canlynol:

- Arweinyddiaeth gref ac athrawon sy'n modelu gwerthoedd a disgwyliadau uchel, ac felly yn arwain drwy esiampl
- Bod yn ysgol sy'n parchu hawliau (drwy gymryd rhan yn rhaglen parchu hawliau Cronfa Ryngwladol y Cenhedloedd Unedig ar gyfer Plant (UNICEF))
- Parchu a gwerthfawrogi llais y disgybl yn y cyfan a wnawn (e.e. y Cyngor Ysgol)
- Canolbwyntio ar iechyd a llesiant disgyblion a monitro a gwerthuso hyn (e.e. monitro iechyd emosiynol yn rheolaidd)
- Hybu perthnasau iach ar draws yr ysgol, yn y dosbarth, yn ystod amser egwyl ac yn ystod gweithgareddau oddi ar y safle
- Darparu cwricwlwm iechyd a llesiant cynhwysfawr sy'n bodloni anghenion ein holl ddysgwyr
- Creu amgylchedd sy'n hyrwyddo iechyd a llesiant (e.e. manau diogel i chwarae, ardaloedd ymdawelu, goruchwyliaeth ddigonol).
- Sicrhau a chynnal gofal, cefnogaeth ar arweiniad cadarn ac ymatebol (e.e. atebion amser cylch, bocs beco, cefnogaeth drwy fentora cyfoed)
- Cyfathrebu effeithiol a gweithio'n effeithiol gyda rhieni/gofalwyr

- Cefnogi dysgu proffesiynol ar gyfer pob aelod o staff a hwnnw wedi ei deilwra i ateb eu gofynion a'u cyfrifoldebau

SUT MAE EIN HYSGOL YN YMATEB I DDIGWYDDIADAU?

Yn Ysgol Rhydyppennau mae gennym ddyletswydd gofal i amddiffyn ein dysgwyr i gyd a darparu amgylchedd diogel ac iach. Cymerir y camau canlynol wrth ddelio gyda bwlio:

- Trafod y digwyddiad gyda phob disgybl yn unigol a chofnodi'r wybodaeth (llofnodi a nodi dyddiad ar y cofnod)
- Ffonio rhieni'r targed (cadwch gofnodion o'ch sgwrs)
- Ffonio rhieni'r tramgwyddwr (cadwch gofnodion o'ch sgwrs)
- Cynigir cyfarfod i bob parti'n **unigol** i drafod yr holl wybodaeth a gasglwyd a chynllunnir beth i'w wneud tua'r dyfodol mewn partneriaeth gyda'r rhieni a'r dysgwyr. Penderfynir ar unrhyw gamau disgyblu yn erbyn y tramgwyddwr o fewn y cyfarfod hwn, gan gynnwys cefnogaeth drwy ymyrraeth bellach. Caiff unrhyw gefnogaeth ychwanegol y bydd ei hangen ar y targed (y dioddefwr) e.e. cwnsela, sgiliau pendantwydd eu cynllunio a'u trafod mewn cyfarfod ar wahân
- Cynigir y dull cylch adferol i bob parti os dymunant gymryd rhan yn yr ymyrraeth hon. Dim ond gyda chytundeb pob parti y cynhelir cylchoedd adferol a phan fo pob un o'r partiön yn barod i hynny.

Mae'n bwysig eich bod yn defnyddio'r ffurflenni canlynol wrth gofnodi digwyddiadau a sicrhewch eu bod wedi eu cwblhau:

- 'Ffurflen Gwrth-fwlio' (Anti bullying Form)
- 'Ffurflen Cofnodi Bwlio' (Bullying Recording Form)
- 'Llyfr Cyswllt' (Contact Book)

PRYD FYDD YR YSGOL YN GWEITHREDU MEWN PERTHYNAS Â BWLIO Y TU ALLAN I'R YSGOL?

Mae Adran 89 (5A) Deddf Addysg ac Arolygiadau 2006 yn rhoi pŵer statudol i benaethiaid reoleiddio ymddygiad disgybl mewn sefyllfaoedd fel hyn 'i'r graddau y bo'n rhesymol'. Gallai bwlio fod yn enghraifft o sefyllfa pan ddefnyddia penaeithiaid y pŵer hwn. Ysgolion unigol sydd yn y sefyllfa orau i farnu beth sy'n rhesymol yn eu hamgylchiadau neilltuol. Fel ysgol, byddwn yn ystyried y ffactorau canlynol wrth ddod i farn resymol ynghylch pryd i ymwneud ag achos o fwlio sy'n digwydd oddi ar safle'r ysgol.

Ymysg y gweithgareddau sy'n digwydd oddi ar y safle, pan fyddwn yn cymryd camau yn erbyn bwlio ac unrhyw ymddygiad amhriodol arall mae'r canlynol:

- Teithiau ysgol
- Gweithgareddau chwaraeon
- Lleoliadau profiad gwaith
- Taith addysgol
- Taith breswyl
- Ymddygiad ar y ffordd i ac o'r ysgol
- Ymddygiad mewn lle cyhoeddus tra bo'r disgybl yn ei wisg ysgol e.e yn y dref amser cinio

Seiberfwlio

Os yw bwlio ar-lein yn cael effaith ar lesiant disgybl sydd yn ein gofal, byddwn yn ymyrryd fel y bo'n briodol, er mwyn sicrhau diogelwch y targed (y dioddefwr), a hynny heb ystyried ai yn yr ysgol ai oddi ar safle'r ysgol y digwyddodd y bwlio,.

Bod yng ngofal aelod o staff yr ysgol

Os yw disgybl dan oruchwyliaeth aelod o staff a bod yr aelod hwnnw'n dyst i ddigwyddiad, yna disgwyliwn i gamau gweithredu perthnasol gael eu cymryd, yn unol â pholisi'r ysgol.

Cludiant

Os ceir digwyddiad yn ystod y daith i ac o'r ysgol, ymweliadau addysgol neu leoliadau eraill megis profiad gwaith neu gyrsiau coleg, boed hynny ar fws, mewn tacsï, wrth gerdded neu seiclo, byddwn yn ymyrryd ac yn cymryd camau gweithredu priodol. Byddwn yn sicrhau nad yw'r ymddygiad yn bygwth iechyd neu ddiogelwch dysgwyr, staff neu aelodau o'r cyhoedd. Byddwn yn cynnig tawelwch meddwl i ddysgwyr a allai deimlo dan fygythiad neu wedi eu dychryn gan ymddygiad lleiafrif bach o'u cyfoedion neu gan 'berylg dieithriaid'. Byddwn hefyd yn cynnig tawelwch meddwl i aelodau'r cyhoedd ynghylch y modd y mae'r ysgol yn gofalu am ddysgwyr ac yn eu rheoli ac, o wneud hynny, yn amddiffyn enw da'r ysgol.

Fel ysgol, byddwn yn ystyried dilyn y camau canlynol, er mwyn sicrhau diogelwch ein disgyblion yn ystod amserau teithio:

- Siarad â'r heddlu lleol am broblemau ar strydoedd lleol (os oes angen, gofyn i'r heddlu fod yn bresennol mewn manau lle ceir trafferthion)
- Siarad â'r cwmni teithio am fwlio ar fysiau a rhoi cyngor i yrwyr sut i roi gwybod am ddigwyddiadau
- Neilltuo disgyblion hŷn i fws sy'n agos at eu cartref
- Gweithredu system 'bydi bws' lle bo disgyblion hŷn yn adrodd i aelodau staff penodol
- Ystyried cynnwys rhieni neu aelodau o'r gymuned leol
- Siarad â phennaeth ysgol arall pan fo disgyblion yr ysgol honno yn bwlio oddi ar safle'r ysgol
- Mapio llwybrau diogel i'r ysgol a sôn wrth ddisgyblion am y llwybrau hynny
- Siarad â disgyblion a dweud wrthynt sut i osgoi neu ymdrin â bwlio oddi ar safle'r ysgol

SUT MAE ADRODD AM FWLIO?

Yn ein hysgol rydym yn annog ein holl ddysgwyr i "ddweud" wrth aelod o staff am bryderon, gofidiau ac unrhyw ymddygiad sy'n peri loes ac yn effeithio ar eu llesiant. Mae ein hysgol yn gweithredu polisi drws agored ar gyfer rhieni/gofalwyr i sicrhau ein bod yn ymyrryd cyn gynted â phosibl. Os oes gan rieni/gofalwyr neu ddisgyblion bryderon sy'n ymwneud â bwlio, ein heiriolwr yn yr ysgol yw Mr Leggett.

SUT Y CAIFF DIGWYDDIADAU EU COFNODI A'U MONITRO?

Caiff digwyddiadau bwlio eu cofnodi ar y ffurflen gofnodi ganlynol. Atodiad 1.

Ffurflen gofnodi bwlio – Canllawiau

- Nodwch y dyddiad, enw'r disgybl sy'n gwneud y gŵyn ac enw/enwau'r tramgwyddwr honedig
- Nodwch a oes hanes blaenorol o broblemau rhwng y disgyblion

Nodwch

- Beth?
- Pryd?
- Ble?

- Sut?
- Enw'r sawl sy'n adrodd am y gŵyn (gallai'n hawdd fod yn wahanol i'r dioddefwr)
- Enw'r Pennaeth (Penaethiaid) Blwyddyn

Camau gweithredu dilynol

Nodwch y camau gweithredu a gymerir yn dilyn y gŵyn.

Fel rheol:

- Trafodwch y digwyddiad gyda phob disgybl yn unigol
- Os yw'n briodol, trefnwch gyfarfod rhwng y disgyblion a'r Pennaeth Blwyddyn/Dirprwy Bennaeth sydd wedi bod yn ymdrin â'r digwyddiad
- Ffoniwch rieni'r dioddefwr (cadwch gofnodion o'r sgwrs)
- Ffoniwch rieni'r tramgwyddwr (cadwch gofnodion o'r sgwrs)
- Os oes gennych unrhyw amheuan am y camau disgyblu i'w cymryd, trafodwch gyda'r Dirprwy Bennaeth/Pennaeth
- Edrychwch i weld a ydych wedi dilyn polisi ymddygiad yr ysgol
- Llofnodwch a nodwch y dyddiad y cymerwyd y camau gweithredu

Ailystyried y gŵyn

- Ar y ffurflen, nodwch ddyddiad i fonitro'r dioddefwr (naill ai'r diwrnod canlynol os yw'n ddigwyddiad difrifol neu'r wythnos ganlynol os ydych yn hyderus i'r mater gael ei ddatrys ar ôl y cam gweithredu cyntaf.)
- Nodwch y dyddiad ar gyfer monitro yn eich dyddiadur
- Gofynnwch i'r dioddefwr a gafodd y mater ei ddatrys (Trafodaeth/Galwad ffôn i'r cartref)
- Nodwch y dyddiad, ar y ffurflen ac yn eich dyddiadur, ar ôl 4-6 wythnos er mwyn gwirio (fel uchod) fod y mater wedi ei ddatrys
- Cadwch gopi o'r ffurflen yn y ffeil ganolog (Cofrestr Fwlio'r Dirprwy Bennaeth)
- Cadwch gopi o'r ffurflen yn ffeil ysgol y dioddefwr a'r tramgwyddwr
- Os yw'r mater wedi ei ddatrys, cynigiwch dynnu'r ffurflen oddi ar ffeil ysgol y tramgwyddwr
- Fodd bynnag, cedwir y ffurflen ar ffeil y dioddefwr ac yn y Gofrestr Fwlio ganolog

Y WEITHDREFN GWYNO

Mae angen i rieni/gofalwyr ddilyn gweithdrefn gwyno'r ysgol. Yn y lle cyntaf, dylid hysbysu'r Pennaeth am y gŵyn, os nad yw'r rhiant/gofalwr yn hapus gydag ymateb yr ysgol/y Pennaeth, yna gellir ysgrifennu llythyr ffurfiol o gŵyn at gadeirydd y corff llywodraethol: Mr Rhodri Morgan, Trwy Law Ysgol Rhydypennau.

Os yw rhieni/gofalwyr yn dal yn anfodlon gydag ymateb y corff llywodraethol, yna gallant fynd â'r mater at swyddog cwynion yr Awdurdod Lleol trwy gysylltu a Clic Ceredigion: [Clic - Canolfannau Gwasanaethau Cwsmeriaid - Cyngor Sir Ceredigion](#)

Fel ysgol, rydym yn cynghori rhieni/gofalwyr fel a ganlyn:

Wrth siarad ag athrawon am fwlio:

- Peidiwch â chynhyrfu ond byddwch yn bwyllog
- Byddwch mor benodol â phosibl ynghylch yr hyn a ddigwyddodd, yn ôl eich plentyn
- Gwnewch nodyn o'r camau gweithredu y mae'r ysgol yn bwriadu eu cymryd
- Gofynnwch a oes rhywbeth y gallwch chi ei wneud i gynorthwyo'ch plentyn yn yr ysgol
- Cadwch mewn cysylltiad â'r ysgol

Os nad oes camau'n cael eu cymryd i ddelio gyda'ch pryderon:

- Gwiriwch bolisi gwrth-fwlio'r ysgol i weld a yw'r gweithdrefnau y cytunwyd arnynt yn cael eu dilyn
- Trafodwch eich pryderon gyda'r rhiant-lywodraethwr neu â rhieni eraill
- Gwnewch apwyntiad i weld y pennaeth
- Os nad yw hynny o gymorth, ysgrifennwch at y pennaeth yn esbonio eich pryderon
- Cysylltwch â grwpiau lleol neu genedlaethol sy'n cynnig cefnogaeth i rieni a gofynnwch iddynt am gyngor

SUT FYDD YR YSGOL YN GWERTHUSO AC YN ADOLYGU EI PHOLISI A'I STRATEGAETH.

Caiff y polisi hwn ei adolygu'n flynyddol gan y Corff Llywodraethol .

Llofnod: P. Leggett (Pennaeth)

Rh. Morgan (Llywodraethwr)

Dyddiad: 06/10/25